

**PROBLEMA EVALUĂRII NIVELULUI
ACTIVITĂȚII DE INVESTIȚII
ÎN ECONOMIA NAȚIONALĂ**

Tatiana ANDREEVA, drd., ULIM

Recenzent: Gheorghe ILIADI, dr.hab., prof., IEFS

Acest articol analizează sfera fundamentală de investiții, formarea factorilor care determină competitivitatea economiei naționale, precum și unele probleme de evaluare a nivelului de activitate atins de investițiile în economia națională, problema atragerii investițiilor străine directe, ca una din cele mai importante condiții pentru o creștere durabilă a economiilor naționale. O atenție deosebită se acordă metodei de analiză a factorului climatului investițional, precum și tendința generală de schimbări în mediul de afaceri, astfel, precum ar fi condițiile de bază pentru creșterea nivelului de activitate de investiții în economia națională.

***Cuvinte cheie:** activitate de investiții, sferă de investiții, politică de investiții, investiții străine directe, mediu de afaceri, economie națională.*

Introducere. În condițiile actuale de dezvoltare economică, deosebit de relevant și problematic, este evaluarea nivelului de activitate de investiții în economie, ca fiind unul dintre cei mai importanți factori care influențează creșterea economică. Mai ales, problema s-a acutizat atunci, când unele agenții internaționale îi atribuie țării noastre un rating de mediu investițional printre ultimele locuri. În plus, această estimare presupune, că mediul de afaceri al întreprinderilor economice și juridice, au încă un decalaj mare în comparație cu conceptele teoretice și practicile dezvoltate ale relațiilor economice de piață. Acesta este motivul pentru evaluarea activității de investiții, ca un aspect integrant din orice decizie de investiție pentru investitorii externi, provocând numeroase plângeri și disidență. Evaluarea nivelului atins de activitatea de investiții în economie, face posibilă identificarea condițiilor generale, împotriva cărora este pus în aplicare acest proces. Defectele din economia națională, din păcate, nu fac încă posibil să se sugereze că nivelul de influență al investițiilor ar fi dobândit cele mai eficiente caracteristici ale unui control al creșterii economice.

Conținutul de bază. Încetinirea economică din ultimii 20 de ani de tranziție în Republica Moldova a condus la o criză a entităților economice. Ca urmare, volumul PIB-lui și al producției industriale au constituit 61% și respectiv 52%, la nivelul anului 1990. Cum ne arată învierea producției din ultimii ani, dezvoltarea economiei va fi determinată în continuare de creșterea investițiilor, în special în domeniul ISD. Potrivit experților, idee împărtășită și de autor, evaluarea

**PROBLEM ASSESSMENT OF THE LEVEL
INVESTMENT ACTIVITY IN THE
NATIONAL ECONOMY**

Tatiana ANDREEVA, PhD student, ULIM

Reviewer: Gheorghe ILIADI, PhD, Professor, IEFS

In this article the fundamental importance of the investment sphere, forming of factors of production and defining the competitiveness of the national economy, as well as some of the problems of evaluation of the level of investment made in the national economy, the problems of attracting foreign direct investment, as the most important conditions for sustainable growth of the national economies. The special attention in the article is paid to the methods of factor analysis of the investment climate, as well as the General trends of changes in the business environment, as basic conditions for improving the level of investment activity of the national economy.

***Keywords:** investment activity, investment sphere, direct foreign investments, investment policy, business environment, national economy.*

Introduction. Under the contemporary conditions for the economic development of separately urgent and problematic appears the estimation of the level of investment activity in the national economy reached as one of the important factors, which influence economic increase. Especially sharply this problem stands, when different ratings of international agencies are removed to the investment sphere of our country one of the last places. In this case this estimation proceeds from the fact that the owner's medium and the economical-lawful set of instruments of business thus far still have large gaps in the comparison with the theoretical concepts and the practice of the countries with the developed market economic relations. For this very reason the estimation of investment activity, being the inherent aspect of the adoption of any investment decision for the external investors, causes numerous claims and disagreements. The carried out estimation of the level of investment activity in the national economy reached, made it possible to isolate and to formulate those general conditions, against the background which at present is achieved this process. The existing deficiencies in the state of national economy, unfortunately, thus far yet do not make it possible to consider it possible that the level of investment influence acquired features of one of the most effective tools of the regulation of economic increase.

Basic text. The economic decline that accompanies the 20-year transition period in the Republic of Moldova, has led to the crisis of the economic entities. As a result the volume of GDP and industrial output amounted to, respectively, 61% and 52% of the 1990 level. As shows the revival of production in recent years, the further development of the economy will be determined by the growth of investment activity, primarily in the field of FDI. In the opinion of specialists, which is shared by the author, an expert estimation of the economic prerequisites and

premierelor economice și condițiilor stabilite între anii 1990-2011, poate deveni un punct de plecare în creșterea de investiții active în capitalul de bază, cu 15-20% pe an. Condiția de bază este existența unui echilibru macroeconomic, care ar contribui la creșterea activității de afaceri și a reflectării rezultatului factorilor cumulativi de impact (economic, social, politic etc.), oferind consolidarea capacităților și dezvoltarea atractivității sectorului de investiții pentru capitalul străin.

Deci, înainte de a decide cu privire la posibilitatea utilizării experienței externe și de reglementare a procesului investițional în Republica Moldova, e necesar să se identifice și să se formuleze condițiile generale, care în prezent sunt puse în aplicare de procesul de investiții în economia națională:

- dezechilibrul profund în sistemul financiar, de creditare și a materialelor de producție;
- tendințe mixte de circulație în structurile de producere, precum și ale fluxurilor monetar-financiare;
- maximizarea prețurilor și a profiturilor pentru companii în încercarea de a depăși această mișcare multidirecțională;
- scăderea volumului producției, a remitențelor în buget, a resurselor de credit și de investiții;
- conservarea deficitului bugetar prin scăderea masei de mărfuri;
- schimbul neechivalent al comerțului cu țările străine.

Prin urmare, deficiențele în economia națională nu fac încă posibil să sugereze, că nivelul de influență investițională a dobândit unul dintre cele mai eficiente instrumente ale reglementării creșterii economice.

Este important, de asemenea să se ia în considerație faptul că sfera de aplicare a investițiilor economiilor naționale ale țărilor străine și ale corporațiilor internaționale importante, inclusiv companii multinaționale și CTN. Astfel, programul de activitate al investițiilor internaționale proiectate va fi destul de greu administrat (inclusiv prin punerea în aplicare a politicilor industriale și comerciale) de către țările dezvoltate și controlate de instituțiile financiare internaționale: Fondul Monetar Internațional, Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare etc.

Formarea investițiilor financiare la nivelul regiunilor și a economiilor naționale individuale, desigur, este, mai presus de toate, în conformitate cu legislația locală în anumite condiții socio-economice. Influența micilor investitori străini, la prima vedere, ar putea părea puțin sesizabilă. Deși, unii investitori străini sunt dispuși să investească un capital pentru crearea unei producții competitive în Republica Moldova, care ar putea concura cu cea din Vest. Natura investițiilor lor este generarea de venituri în diverse moduri și, în același timp, instituirea controlului asupra companiei.

În condițiile de integrare a proceselor de investiții, valoarea capitalului de investiții ale țărilor înalt dezvoltate se reduce la punerea în aplicare, în modul cel mai eficient, a intereselor lor economice și geopolitice. Sarcina lor

conditions, created in 1990-2011 years, may become a starting stage of the increase in capital investments at 15-20% a year. For this the most important condition is the presence of the macroeconomic balance, contributing to increase of business activity, reflecting the result of purposeful influence of the aggregate of factors (economic, social, political, etc.), to ensure enhancement of the capacity of the investment sphere and development of its attractiveness for foreign capital.

Therefore, before to solve the question about the possibility of using foreign experience of normalization and regulation of the investment process in the Republic of Moldova, it is necessary to identify and formulate the General conditions, on the background of which are currently being implemented investment processes in the national economy:

- deep imbalance in the credit-financial system and material production;
- diversity of trends in the structure of reproduction processes and monetary-financial flows;
- maximization of prices and cash income of the enterprises in an attempt to overcome this multidirectional movement;
- fall of the physical volume of production, revenues in the budget, credit resources and investments; maintaining the budget deficit at decrease of the mass of commodities;
- non-equivalent foreign exchange with foreign countries.

Therefore, the existing shortcomings in the national economy does not yet allow us to consider possible that the level of investment influence has acquired the features of one of the most effective tools of regulation of economic growth.

It is also important to take into account that the investment sphere of national economies is formed by direct investment of developed foreign States and of large international corporations, including transnational companies (TNCs). Thus, the program of the international investment activity are developed and strictly controlled (including through the implementation of the industrial and trade policy) developed States and controlled by their international financial organizations: International Monetary Fund, the International Bank for Reconstruction and Development, etc.

Formation of investment areas at the scale of regions and individual national economies, of course, is, first of all, in accordance with the local legislation, in particular socio-economic conditions, but the unplanned basis and almost spontaneously, on the initiative of one of the parties. The influence of small foreign investors, at first glance, it may seem small. And although some foreign investors are ready to contribute their capital to create in Moldova the production of competitive with the West, the essence of their investments - acquisition of income in various ways, at the same time establishing control over the activity of the enterprise.

In the conditions of integration of investment processes the value of the investment developed countries is reduced to the realization of their economic and geopolitical

principală este obținerea realizărilor economice de zi cu zi, precum și pe termen lung.

În baza stării actuale în sfera de investiții a Republicii Moldova, în prim-plan se pune problema dezvoltării unui program de investiții pentru a spori obținerea creșterii economice în economia națională. Acesta face necesar, ca împreună cu obiectivele strategice să se facă față problemei tactice, care permite de a răspunde la problemele emergente ale intereselor corporative ale companiilor străine și micilor investitori privați. Datorită faptului că dinamica de dezvoltare economică depinde de investițiile internaționale, impactul unor țări străine pot fi, prin impactul guvernelor lor pentru companiile, care investesc în Republica Moldova. Cu toate acestea, ținând cont de faptul, că majoritatea investitorilor din Republica Moldova nu sunt purtători de interese ale marilor corporații și, prin urmare, nu pot avea un efect semnificativ asupra politicii de investiții interne, o atenție deosebită ar trebui acordată unei alte probleme majore.

Este cunoscut faptul că, în multe cazuri, companiile private de dimensiuni mici vin cu cereri complet nefondate de obținere a profitului prin orice mijloace. Este clar că aceste eforturi ar trebui să fie luate în considerare și evaluate ca o expresie a intereselor perfide din partea țărilor-sursă sau ale participanților la fluxurile financiare și eforturile trebuie să fie concentrate pentru a găsi o soluție de compromis.

Prin urmare, obiectivul de a dezvolta un program, de a spori investițiile pentru a realiza o creștere economică în economia națională ar trebui să presupună un sistem de măsuri pentru a asigura instrumentele și procedurile menite să controleze dezvoltarea resurselor investiționale în procesul de producție, precum și de a identifica și promova impactul efectiv al capitalului străin asupra creșterii economice.

Printre obiectivele operaționale și tactice ale programului sunt următoarele:

1. Un studiu preliminar al firmelor și companiilor străine specifice, al partenerilor și contractorilor, care doresc să investească în economie;

2. Identificarea diferitor dispoziții de influență efectivă a investițiilor străine directe asupra diferitelor aspecte ale activității și creșterii economice;

3. Luarea deciziilor și întreprinderea măsurilor necesare pentru a încuraja introducerea experienței europene și internaționale în domeniul științei, ingineriei și tehnologiei;

4. Colectarea, prelucrarea și analiza informațiilor necesare pentru evaluarea activității economice și a creșterii economice sub influența investițiilor străine;

5. Protecția drepturilor și intereselor legitime ale agenților economici din Republica Moldova.

O atenție cuvenită trebuie acordată aspectelor prioritare de ameliorare a climatului de investiții, pentru a îmbunătăți protecția drepturilor de proprietate intelectuală, dar și îmbunătățirea condițiilor și normelor comerciale internaționale. Aceste și alte schimbări pozitive vor spori atractivitatea investițiilor străine directe

interests in the most efficient way. Their main task achievement, as the daily economic benefits, and long-term strategic goals.

On the basis of the modern state of the investment sector of Moldova to the fore the problem of developing a Programme for the intensification of investment activities in order to achieve economic growth in the national economy. In it along with the strategic goals, it is necessary to formulate immediate tactical tasks, to effectively respond to the emerging issues of the corporate interests of small foreign companies and private investors. In connection with the fact that the dynamics of economic development is dependent on international investment, the influence of foreign States can be carried out through the impact of their Governments to companies investing in Moldova. However, taking into account that the majority of Moldovan investors are not the bearers of the interests of large corporations and therefore are not likely to have a significant impact on the country's investment policy, special attention should be given to another important issue.

It is known that in many cases small private companies differ completely unfounded claims for profit by any means. It is clear that these efforts should be considered and evaluated as a manifestation of frankly selfish interests by the source country or the participants of these financial flows and to conduct thorough and purposeful work to search for a compromise solution.

Therefore, the aim of the Program on enhancing the investment activity in order to achieve economic growth in the National economy should be a system of measures on provision of tools and procedures, aimed at the control of development in the process of production activity of investment resources, as well as to identify and promote effective influence of the activities of the foreign capital on economic growth.

Among the operational and tactical tasks of the Programme include the following:

1. A preliminary study of the specific foreign firms and companies, their partners and contractors wishing to invest in the economy;

2. Identification of various provisions of the effective impact of foreign direct investment on different aspects of the activity and economic growth;

3. The adoption of the necessary decisions and implement measures to stimulate the introduction of the achievements of the European and world experience in the field of science, engineering and technology;

4. Collection, processing and analysis of information, necessary for assessment of the economic activity and economic growth under the influence of foreign investments;

5. Protection of legal rights and interests of the Moldovan economic agents.

Due attention should be given to the priority issues of improvement of the investment climate, improve the protection of intellectual property rights, and improve the conditions and customs of the rules of international trade. The solution to these and other questions will allow increase the attractiveness of foreign direct investment and

și, fără îndoială, vor avea un impact asupra creșterii economice.

Impactul ISD asupra creșterii economice în țara gazdă depinde de o serie de factori, care sunt specifici pentru fiecare economie națională în parte. În studiul și analiza climatului investițional, ca o condiție de bază pentru creșterea nivelului de activitate al investițiilor din economia națională, vom folosi o varietate de abordări metodologice. Cu toate acestea, o atenție specială ar trebui acordată tehnicii de analiză bazată pe evaluarea unui set de factori, studiu profund și bine fondat de Igonin L.L., pe care îl susținem pe deplin [2].

Metoda de sistem indicată include evaluarea următorului set de factori:

- caracteristicile de dezvoltare economică: starea mediului macroeconomic, dinamica PIB, venitul național, producția industrială, inflația, dezvoltarea industriilor de înaltă tehnologie, situația pe piața forței de muncă în domeniul monetar, financiar, bugetar, în sistemele fiscale, monetare (veniturile bugetare, disponibilitatea resurselor bugetare, creditele în valută, nivelul dobânzilor bancare, valoarea depozitelor pe cap de locuitor, ponderea creditelor pe termen lung);

- nivelul general al managementului (dezvoltarea producției materiale, gradul de amortizare a activelor fixe, construcțiile în curs de desfășurare);

- maturitatea mediului de piață (infrastructura, privatizarea, inflația, gradul de implicare a publicului în procesul investițional, capacitatea de piață locală, oportunități de export, prezența capitalului străin);

- reglementarea juridică de stat a activităților de investiții;

- factorii sociali (nivelul de trai, valoarea salariilor reale, condițiile de muncă a lucrătorilor străini).

Cu toate acestea, în opinia noastră, în condițiile actuale și în situația socio-economică din Republica Moldova, această listă de factori nu este suficientă. Propunem să folosim suplimentar la această tehnică și următorii factori, care sunt, de asemenea, suficient de importanți, pentru a juca un rol important în evaluarea climatului investițional:

- ✚ factorii demografici (sau caracteristicile demografice ale țării), inclusiv volumul potențial al cererii bunurilor de consum și servicii, precum și posibilitatea de atragere a forței de muncă investite în producție, nivelul de competențe;

- ✚ factorii criminogeni (nivel de crime economice la 100 000 de locuitori);

- ✚ factorii de mediu (proporția de întreprinderi cu emisii nocive, radiația medie de fond în zonele urbane și rurale) etc.

Pe de altă parte, trebuie să luăm în considerare factorii care reflectă potențialul ridicat al pieței interne și a fluxurilor de investiții favorabile:

- rata mare de rentabilitate;
- nivelul scăzut de concurență;
- stabilitatea sistemului fiscal;
- low-cost-ul resurselor;

undoubtedly will have an impact on economic growth.

The influence of direct foreign investment on the growth of the economy of the host country depends on a number of factors, which are specific to each national economy. In the study and analysis of the investment climate, as the basic conditions of raising the level of investment activity of the national economy, we use quite a variety of methodological approaches. However, special attention deserves the method of factor analysis based on the assessment of the set of factors, deeply and thoroughly informed Igonina L.L., which we fully support [2].

The system method includes an assessment of the set of the following factors:

- characteristics of the economic potential: state of the macroeconomic environment, the dynamics of GDP, national income, industrial production, inflation, and the development of high-tech industries, the labor market situation, the situation in the monetary, financial, budgetary, tax, and currency systems (the revenues of the budget, the availability of budgetary resources, credits in foreign currency, the level of Bank interest, the amount of deposits per capita, share of long-term loans);

- general levels of economic management (development of the branches of material production, the degree of deterioration of fixed assets, construction in progress);

- the maturity of the market environment (infrastructure, privatization, inflation, the degree of population's involvement in the investment process, the capacity of the local market and export opportunities, the presence of foreign capital);

- state-legal regulation of investment activity;

- social factors (living standard of population, the value of real wages, conditions of work of foreign specialists).

However, in our opinion, based on the conditions of modern realities and the social-economic situation of the Republic of Moldova, this list of factors is not sufficient. Offer used in this methodology, the following additional factors, which are important and play a significant role in the assessment of the investment climate:

- ✚ demographic factors (or the demographic characteristics of the country), including the potential demand for consumer goods and services, as well as attraction of labour force in investment of production, the level of qualification of employees;

- ✚ criminogenic factors (level of economic crimes per 100 thousand inhabitants);

- ✚ environmental factors (percentage of enterprises with harmful emissions; the average radiation background in urban and rural areas), etc.

On the other hand, should take into account and factors reflecting the high potential of the internal market and conducive to the inflow of investments:

- the highest rate of return;
- low level of competition;
- a stable tax system;
- low cost of resources;
- effective support of the state.

➤ sprijinul efectiv al statului.

Semnificativ în evaluarea atractivității investiționale a economiei naționale se numără: nivelul de management în organizarea și desfășurarea activității, starea sistemului monetar și de creditare, a instrumentelor bugetare și fiscale etc.

Factorul cel mai important în mediul de afaceri este mediul economic, în care se va opera afacerea și se va pune bazele atractivității pentru investitori. Solvabilitatea populației și a agenților economici, volumul pieții, existența de tarife ieftine și calificate fiscal, a forței de muncă - toți acești indicatori au inclus în mod necesar antreprenorii interni și externi în luarea deciziilor de investiții și punerea în aplicare a proiectelor de afaceri.

Cu toate acestea, paralel cu factorii favorabili, din păcate, există obstacole în calea investițiilor străine directe. În scopul de a schimba paradigma de dezvoltare, ar trebui să se acorde prioritate eliminării obstacolelor din calea investițiilor. În acest sens sunt identificate patru obiective de investiții prioritare: educație, drumuri, accesul la sectorul financiar și mediul de afaceri. Crearea de noi întreprinderi este, de asemenea, afectată de perspectivele economice ale țării, deși normele precise ale jocului sunt cruciale în decizia de a începe un caz. În fiecare an, numărul de întreprinderi din Moldova a crescut cu mai mult de 2000 de unități. Această creștere poate fi mai intensă, cu condiția că, reglementările vor fi favorabile pentru creșterea în activitatea de afaceri prin creșterea fluxului de finanțări străine directe.

Percepția atractivității mediului de afaceri și activitatea de investiții în Republica Moldova din partea investitorilor și întreprinzătorilor se bazează pe rating-urile internaționale. Potrivit raportului "Doing Business" din anii 2011-2012, întocmit de Banca Mondială, Moldova ocupă locul 81 din 183 de țări, fiind mult în urma majorității țărilor din regiune și CSI [4].

Among the most significant signs of the evaluation of investment attractiveness of the national economy can be attributed level of management in the organization and conducting of business, the money circulation, credit system, tax and fiscal instruments, etc.

The most important factor of business environment is the economic environment in which to operate business and is formed attractiveness for investors. The solvency of the population and the enterprises, the capacity of the markets, the availability of cheap and skilled labour, the effective tax rates - all of these indicators in the obligatory order are accounted for domestic and foreign entrepreneurs in making an investment decision or implementation of business projects.

However, along with the favorable factors, unfortunately, there are barriers to the inflow of direct foreign investments. In order to change the paradigm of development of the country is necessary in a matter of priority, to eliminate obstacles to investment activities. With this purpose, there were identified the four most important object for priority investment support: education, roads, access to the financial sector and business environment. The creation of new enterprises is also under the influence of the economic prospects of the country, although clear rules of the game are critical in the decision-making process for the opening of a case. Every year the number of enterprises in the Republic of Moldova increased by more than 2000 units. This growth may become more intense provided introduction of regulations conducive to the increase of business activity on the basis of increasing the flow of foreign direct financial resources.

The perception of attractiveness of the business environment and investment activity in the Republic of Moldova on the part of investors and entrepreneurs is based on international ratings. In accordance with the report Of doing business 2011-2012 years, by the world Bank, the Republic of Moldova ranked 81st place out of the 183 countries, being far behind most countries in the region and CIS countries [4].

Tabelul 1/Table 1

Raport de evaluare în lume „Doing Business-2012”/ World rating report «Doing Business-2012»/

Țara/ Country	Rating de ușurință în gestionarea de afaceri/ Rating of the ease of conducting the business
Azerbaidjan/ Azerbaijan	66
Armenia/ Armenia	55
Belorusia/ Belarus	69
Georgia/ Georgia	16
Kazahstan/ Kazakhstan	47
Kosovo/ Kosovo	117
Kârgâzstan /Kyrgyzstan	70
Moldova/ Moldova	81
Rusia/ Russia	120
România/ Rumania	72
Serbia/ Serbia	92
Ucraina/ Ukraine	152

Sursa/Source: International Finance Corporation. Grupului Băncii Mondiale / The IFC. Group of the World Bank/ <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/moldova>

Rețineți, că pentru o analiză comparativă de evaluare a mediului de afaceri s-au identificat 13 factori-cheie, împărțiți în două grupe:

1. Factorii care afectează în mod direct întreprinderile:
 - Impactul de reglementare a statului;
 - Impozitarea afacerilor. Nivelul de cheltuieli (costuri);
 - Reglementarea legislativă a activității;
 - Dezvoltarea infrastructurii. Accesul la resurse în condiții acceptabile;
 - Resurse umane;
 - Capacitatea de inovare;
 - Protecția drepturilor de proprietate;
 - Relațiile dintre mediul de afaceri și Guvern.
 - Activități ale funcționarilor publici implicați în reglementarea activității;
 - țară atractivă pentru investitorii străini;
 - Caracteristici ale pieței interne.
2. Factorii care caracterizează situația generală din țară, dar au o anumită influență asupra mediului de afaceri:
 - Factori macro-economi;
 - Condițiile socio-economice și politice;
 - Conflictul interne și externe și riscurile [5].

Potrivit experților, în ultimii ani, au existat unele evoluții pozitive pentru atragerea de investitori străini. A fost creat cadrul legal pentru investitorii străini, există garanții guvernamentale pentru investitorii străini în protejarea investițiilor lor, țara continuă să se integreze în economia mondială (semnat tratatul internațional, relații internaționale) cu o atitudine publică pozitivă față de investitorii străini.

Analiza a observat unele evoluții pozitive în ceea ce privește accesul public la legislația cu privire la afaceri și o îmbunătățire prin punerea în aplicare a legii în societate și în mediul de afaceri. Mai mult decât atât, accesul cetățenilor moldoveni la Legea cu privire la antreprenariat – unul dintre pușinii indicatori care a fost estimat de către experți, ar fi o influență pozitivă asupra afacerii. Creșterea gradului de conștientizare a legii a fost datorată, în mare măsură, Internet-ului, cu toate acestea, însă, accesul la el este restricționat pentru mulți oameni din zonele rurale. Una dintre schimbările pozitive pentru evaluatori ar fi dezvoltarea telecomunicațiilor (linie de telefon, internet) și a accesului la o rețea de servicii de afaceri: de informare, formare, consiliere de antreprenori. Astfel, dezvoltarea sferei de comunicare este caracterizată printr-o influență pozitivă asupra eficienței mediului de afaceri.

După cum vom vedea, impactul de reglementare a statului în ansamblul său, a avut un impact pozitiv asupra mediului de afaceri. În primul rând, potrivit experților, s-a îmbunătățit înregistrarea de afaceri. În același timp, îmbunătățirea a afectat toate aspectele legate de înregistrare – procedura, complexitatea și costurile. Anul de afaceri – unul dintre pușinii factori care nu numai că este caracterizat prin dinamică pozitivă, dar, de asemenea, are acum un impact pozitiv asupra climatului de afaceri.

Note that in order to conduct a comparative analysis and multifactor assessment of business environment allocated 13 the main factors, divided into 2 groups:

1. Factors that directly affect the business:
 - Regulatory impact of the state;
 - Business taxation. The level of expenses (costs);
 - Legislative regulation of entrepreneur-ship;
 - Infrastructure development. Access to resources on acceptable terms;
 - Labour resources;
 - Innovation potential;
 - Protection of property rights;
 - Relations between business and the authorities. The activities of the state officials involved in the regulation of business;
 - A country's attractiveness for foreign investors;
 - Characteristics of the internal market.
2. Factors that characterize the General situation in the country, but exert a certain influence on the business environment:
 - Macroeconomic factors;
 - Socio-economic and political conditions;
 - Internal and external conflicts and risks [5].

According to experts, in recent years there have been positive developments that contribute to the attraction of foreign investors. Created normative-legal base in relation to foreign investors, there are state guarantees to foreign investors in the part of protection of their investments, the country continues to integrate into the world economy (signed international treaties, international ties are being developed). Positive is the attitude of the society to the foreign investors.

The results of the analysis point out some positive developments with regard to the access of citizens to the law on entrepreneurship and improve the observance of laws in society and business. Moreover, the access of the citizens of Moldova to the law on entrepreneurship is one of the few indicators, which was estimated by the experts as a positive influence on the business. Improvement of awareness of the legislation due in large part thanks to the Internet, however, access to which is restricted for many inhabitants of rural areas. As one of the positive changes in estimated development of the sphere of telecommunications (provision of telephone, the Internet) and improve access to the business services: training, information, advice entrepreneurs. The development of the sphere of communications was characterized by positive impact on the efficiency of the business environment.

As we can see, the regulating influence of the state as a whole had a positive impact on the business environment. First of all, by estimations of experts, has somewhat improved the procedure for registration of enterprises. With the improvement touched all aspects of registration, the complexity of procedures, labour input and costs. Registration of business – one of the few factors, which not only is characterized by positive dynamics, but has at the present time, the positive impact on the business climate. However it is too difficult to remain procedure of liquidation of the enterprises, which is characterized by high complexity,

Cu toate acestea, procedura de lichidare este prea dificilă și se caracterizează prin complexitate ridicată și costuri considerabile. Continuă să aibă un impact negativ asupra stării mediului de afaceri inspecțiile de stat și auditul de companii: procedura pentru punerea în aplicare a acestora, precum și cantitatea lor. Ca obstacol în calea afacerilor sunt, de asemenea, cerințele aplicabile pentru exportul/importul de bunuri. În același timp, continuă să afecteze negativ starea mediului de afaceri plățile neoficiale (mita) pentru obținerea autorizațiilor diverse, cu concursul autorităților de reglementare. Situația aceasta, din păcate, în ultimii doi ani s-a deteriorat semnificativ.

O altă problemă majoră continuă să aibă un impact negativ asupra atragerii investițiilor străine directe. În primul rând, Republica Moldova își pierde recursul de investiții în comparație cu țările vecine și, în plus, nu există suficiente câmpuri și facilități, care ar fi atractive pentru investiții. Ambele limitări în ultimii doi ani au devenit mai acute.

Este cunoscut faptul, că cel mai important factor, care afectează mediul de afaceri și de investiții, în general, este atractivitatea climatului investițional din țară. De fapt, din cauza condițiilor sale negative, potențialul investițional al economiei naționale nu poate fi realizat pe deplin. Prin urmare, în prezent, o prioritate dublă de provocare a Guvernului este de a crea un climat de afaceri favorabil pentru atragerea investițiilor străine directe și a dezvolta pe această bază materială o creștere economică durabilă pe termen lung.

Prin urmare, atractivitatea Republicii Moldova este o condiție importantă și relevantă pentru investițiile străine directe. În acest scop, analizăm rating-ul atractivității investiționale a Republicii Moldova printre țările CSI (în funcție de WOC 2011).

complexity and significant financial costs. Still negatively affect the condition of the business environment government inspection and verification of enterprises: as the procedure for their conduct, as well as their quantity. Obstacles to doing business are also the requirements for the export/import of goods. Along with this, continue to have a negative impact on the business environment unofficial payments (bribes), related to obtaining of various permits, under the coordination of issues with controlling authorities. With this situation, unfortunately, over the past two years has deteriorated markedly.

Another serious problem continues to have a negative impact on attracting foreign direct investment. First of all, Moldova loses in investment attractiveness in comparison with the neighboring countries and, in addition, there are not enough of spheres and objects, which are attractive for investment. And both of the lack of for the last two years has become more intense.

It is known that the most important components of the factor which influences the business environment and the investment sphere as a whole, is the attractiveness of the investment climate of the country. In fact, because of its adverse conditions, the investment potential of the national economy for this reason may not be realized fully. Therefore, at the present time, the priority of the dual task of the Government is the creation of a favorable business climate for the attraction of direct foreign investments and creation on this basis of the material - technical base to ensure long-term and sustainable economic growth.

Therefore the attractiveness of Moldova for foreign investment is crucial and relevant prerequisite for the inflow of direct foreign investments. To this end let us consider the rating of investment attractiveness of Moldova among the countries of the CIS (on the version of the WOC 2011).

Tabelul 2/Table 2

Evaluare a atractivității investiționale a țărilor CSI/
The rating of investment attractiveness of the countries of the CIS

Poziția/ Position	Țară/ Country	Puncte/ Tenths
1	Kazahstan/ Kazakhstan	75,6
2	Turkmenistan/ Turkmenistan	65,4
3	Rusia/ Russia	57,8
4	Bielorusia/ Belarus'	41,2
5	Armenia/ Armenia	38,5
6	Ucraina/ Ukraine	33,4
7	Moldova/ Moldova	26,9
8	Uzbekistan/ Uzbekistan	21,1
9	Kârgâzstan/ Kyrgyzstan	19,1
10	Azerbaidjan/ Azerbaijan	12,4
11	Таджикистан	2,9

Sursa/Source: WOC no данным UNCTAD/ <http://woc-org.com/news-view-2534.html>

Această evaluare a fost calculată pe 3 parametri:

1. Afluxul de ISD pe cap de locuitor.
2. Afluxul de ISD la PIB.
3. Afluxul de fonduri externe pentru proiecte noi pe cap de locuitor.

Dintre cele 11 țări analizate din CSI, s-a menționat că Republica Moldova este plasată pe locul 7. Această poziție nu este cea mai recentă, dar se arată, că situația cu atractivitatea investițională a țării, nu este una dintre cele mai bune. În rating-ul cu o valoare maximă de 100 de puncte, Kazahstanul este la nivelul aproximativ de acest indice – 75,6 puncte, care este aproape de trei ori mai înalt decât nivelul de atractivitate al Republicii Moldova în clasamente. O ultimă poziție este a Tadjikistanului – cu 2,9 puncte, ceea ce este un rezultat al instabilității politice, economice și sociale. Ucraina e poziționată înaintea de Republica Moldova cu 6,5 puncte. Rusia are o rată de aproape 2 ori mai atractivă.

Problema cunoscută, mai ales așa cum se manifestă în ultimii ani, este lipsa de personal calificat, în special lucrători calificați de diferite specialități. Într-un studiu al situației, ca o problemă mai gravă este marcată chiar lipsa forței de muncă, de anumite specialități. De asemenea este reflectată o dinamică nedorită de dezvoltare a infrastructurii și a accesului la diferite resurse.

Caracteristic este faptul, că tendința generală a schimbărilor în mediul de afaceri de-a lungul ultimilor doi ani în țară s-a schimbat ușor. Pe lângă factorii favorabili în investiții există în continuare obstacole în calea investițiilor străine directe. Rezultă că o anumită îmbunătățire în politicile de management al afacerii, cum este, o schimbare parțială în legislație, îmbunătățirea sistemului de impozitare, dezvoltarea reformei de reglementare etc. – poate îmbunătăți doar parțial climatul de afaceri. E recunoscut faptul că, fără o schimbare semnificativă în situația generală din țară, în special prin stabilizarea indicatorilor macro-economi, condițiile socio-economice și politice, depășirea conflictelor interne și externe, crearea unui mediu favorabil pentru afaceri nu poate exista [4, 5].

O asemenea evaluare nefavorabilă persistă și în clasamentul Indexului competitivității globale. Pentru perioada anilor 2011-2012 Moldova este plasată pe locul 93 din 142 de țări, lăsând înaintea sa cea mai mare parte a țărilor din regiune și a statelor CSI [5, 6].

The rating was calculated on a 3-m indicators:

1. FDI inflows per capita.
2. The inflow of FDI in relation to GDP.
3. The inflow of foreign funds for new projects per capita.

From 11 analyzed countries of the CIS, noted that the Republic of Moldova occupies the 7th place in the rating. This position is not the last, but shows that the situation with the investment appeal of the country is not one of the best. In the rating of the maximum value is 100 points. Kazakhstan is at the closest level to this rate of 75.6 points, which is almost 3 times exceeds the level of Moldavian attractiveness in this rating. The lowest indicator of Tajikistan is 2.9 points, which is a consequence of the political, economic and social instability. Ukraine is ahead of the Republic of Moldova on the given indicator score of 6.5. Russia has measure of the attractiveness of more nearly in 2 times.

A well-known problem, also especially manifested in the recent years, is a lack of professionally trained staff, first of all, skilled workers of various specialties. In the study of this situation, as a more serious problem is marked by even a shortage of labor resources of certain specialties. Unwanted dynamics is also observed in the development of infrastructure and providing access to various types of resources.

It is characteristic that the General trend of changes in the business environment over the last two years in the country has changed insignificantly. Along with the favorable factors in the investment sphere continue to be barriers to the inflow of direct foreign investments. Hence it follows, that the certain improvement of the policy of regulation of entrepreneurship, that is part of the change of legislation, improvement of the taxation system, the development of the regulatory reform, etc. - can only partly improve the business climate. Recognized that without substantial changes in the General situation in the country, in particular, the stabilization of macroeconomic indicators, improving the socio-economic and political conditions, to overcome internal and external conflicts, creation of favorable environment for business is impossible [4, 5].

The same unfavorable assessment in the global competitiveness Index. According to estimates for 2011-2012 the Republic of Moldova is allocated 93 place of 142 countries, and also pushes it away after most of the countries of the region and CIS [5, 6].

Tabelul 3/Table 3

Evaluarea competitivității globale 2011-2012/Rating of the global competitive ability 2011-2012

Țară/Country	Evaluare/Rating
Azerbaidjan/ Azerbaijan	55
Rusia/ Russia	66
Ucraina/ Ukraine	82
România/ Rumania	77
Armenia/ Armenia	92
Moldova/ Moldova	93

Sursa/Source: Forumul Economic Mondial: Evaluarea competitivității globale 2011—2012/ The World economical forum: Rating of the global competitive ability 2011—2012/ <http://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2011-2012>

Indicele Competitivității Globale (Global Competitiveness Index) – un studiu global al țărilor și rating-ul lor, în ceea ce privește competitivitatea economică. Acest indice este calculat prin metoda Forumului Economic Mondial, bazat pe o combinație de statistici disponibile public, precum și rezultatele unui studiu global realizat de directori – un studiu global anual realizat de Forumul Economic Mondial, împreună cu o rețea de organizații partenere – instituții și organizații de cercetare din țările care fac obiectul raportului. Indicele Global al Competitivității este compus din 113 variabile, care are o imagine cuprinzătoare a competitivității țărilor la niveluri diferite de dezvoltare economică. Toate variabilele sunt grupate în 12 obiective de referință, care determină competitivitatea națională:

1. Calitatea instituțiilor;
2. Infrastructura;
3. Stabilitatea macro-economică;
4. Sănătatea și educația primară;
5. Învățământul superior și formarea Profesională;
6. Eficiența pieței de bunuri și servicii;
7. Eficiența pieței muncii;
8. Piața financiară;
9. Nivelul de dezvoltare tehnologică;
10. Dimensiunea pieței interne;
11. Competitivitatea companiilor;
12. Potențialul de inovare. [4].

Conform indicatorului comun "Instituția", care reflectă cadrul juridic în Indicele Global al Competitivității, Moldova ocupă locul 106. Conform aceluiași rating, antreprenorii bine cotați au identificat următorii factori ca probleme cheie în afaceri, în ordinea de prioritate:

1. instabilitatea politică;
2. corupția;
3. acces limitat la finanțare;
4. ineficiența administrației publice;
5. guvernele instabile.

Indicele Libertății Economice anul 2011 este un indicator internațional important care evaluează nivelul de intervenție a statului în activitatea economică bazată pe 10 sub-indicatori: libertatea afacerilor, libertatea comerțului, libertatea fiscală, libertatea de la guvern, libertatea monetară, libertatea investițiilor, libertatea financiară, drepturile de proprietate, libertatea față de corupție și libertatea muncii. Conform acestui indicator Republica Moldova este pe locul 120 din 179 de țări.

Un alt indicator de performanță este Indicele Logistica, ceea ce indică posibilitatea țărilor în cadrul transferului și circulației de mărfuri numai între producători, consumatori și pe piețele internaționale. În acest sens, Republica Moldova se situează pe locul 104 din 155 de țări în anul 2010. În conformitate cu acest indicator Moldova se află la sfârșitul rating-ului în zona de administrația vamală – locul 124, precum și în zonele de competență și eficiență în asigurarea logisticii – locul 132.

În final, trebuie subliniat faptul că, trăsăturile caracteristice ale mediului de afaceri din Republica

The global competitiveness index – global research and a rating of the countries of the world in terms of economic competitiveness. This index is calculated by the methodology of the world economic forum, based on a combination of publicly available statistical data and results of the global survey of managers of the companies – the vast annual study, which is the world economic forum in collaboration with the network of partner organizations – the leading research institutes and organizations in the countries analyzed in the report. Global competitiveness index is composed of 113 variables, which describe in detail the competitiveness of the countries of the world, at different levels of economic development. All variables are combined in 12 benchmarks set out in the national competitiveness:

1. The Quality of institutions;
2. Infrastructure;
3. Macroeconomic stability;
4. Health and primary education;
5. Higher education and training;
6. The Efficiency of the market of goods and services;
7. The Efficiency of the labour market;
8. Development of the financial market;
9. The Level of technological development;
10. The Size of the internal market;
11. The Competitiveness of the companies;
12. Innovation potential [4].

The aggregate indicator of the «Institutions», which reflects the normative-legal basis in the framework of the index of global competitiveness, the Republic of Moldova occupies 106-th place. According to the same rating of entrepreneurs identified the following factors as the main problems in business, in order of priority:

1. political instability;
2. corruption;
3. limited access to financing;
4. the inefficiency of the public administration;
5. unstable Government.

The index of economic freedom 2011 is an important international indicator, which assesses the level of government interference in economic activity on the basis of 10 indicators: freedom of business, the freedom of trade, fiscal freedom, freedom from government, monetary freedom, freedom of investment, financial freedom, property rights, freedom from corruption and freedom of the employment relationship. According to this indicator, Moldova occupies only 120 out of 179 countries.

Another indicator is the logistics performance Index, which indicates the capability of countries to ensure the transfer and circulation of goods, interconnected producers, consumers and international markets. In this respect, Moldova was ranked 104 place out of 155 countries in 2010. According to this indicator Moldova is situated in the end of the rating, in the field of customs administration - 124 place, and in the competence and efficiency in the provision of logistics by 132 place.

In conclusion it should be emphasized that the characteristic features of the business environment in the Republic of Moldova are unreasonable financial and

Moldova sunt costurile financiare și de timp nejustificate, care sunt semnificativ mai mari, decât nivelul care există în țările dezvoltate. Prin urmare, ritmul de dezvoltare economică a țării este predispus la efecte adverse, iar potențialul de investiții și exportul de produse cu valoare adăugată nu este folosit la maxim. Sarcină administrativă excesivă este de a crea obstacole în procesul de deschidere, întreținere și lichidare a cazului, constituind o constrângere pentru promovarea concurenței loiale, proiectate pentru performanță și inovație.

Ar trebui remarcat faptul că, în procesul afacerilor, antreprenorii se confruntă cu o serie de condiții obligatorii pe diferite activități, de a depăși barierele administrative, costurile asociate cu un număr mare de inspecții guvernamentale, frecvența și calea de raportare obligatorie și de informare, pierderea timpului și a ordinii de plată a impozitelor, obținerea unui număr impresionant de permise pentru construirea setărilor de echipamente, instrumente. Probleme serioase apar în vânzarea de bunuri și servicii, inclusiv importurile și exporturile. Formalitățile, muștrările, remediile și procedurile non-transparente, normele referitoare la administrația vamală și asigurarea declarațiilor vamale pentru importurile și exporturile de bunuri și servicii, în cele din urmă, lipsa recunoașterii de către țările importatoare a evaluărilor efectuate de autoritățile naționale pentru mărfurile exportate. Toate aceste probleme necesită un studiu riguros, inclusiv una dintre soluții, fiind un program de investiții, pentru a spori obținerea creșterii economice în economia națională.

Concluzii. Având în vedere starea actuală a economiei naționale, rolul statului în sfera de investiții ar trebui să fie unul notoriu. În prezent, acest rol este vag prin dorința de a rezolva problemele economice, prin stabilirea liberă de prețuri, prin privatizările necontrolate, prin diminuarea rolului instituțiilor de stat și a sistemelor de management economic. Toate acestea (în cazul inexistenței unei concurențe reale) au condus la iraționalitatea priorităților și intereselor în economia națională. Mai întâi de toate, a devenit rentabilă mai degrabă distribuția decât producția, investirea nu în mijloacele de producție, ci în importul de mărfuri, în detrimentul producției naționale și a consumului; cointeresarea capitalului autohton de a investi în domeniul circulației și nu în reproducerea extinsă a sectorului real al economiei naționale.

O atenție imediată trebuie să fie acordată tuturor formelor legale de existența capitalurilor și a proprietății private în formă de societăți pe acțiuni sau corporații; companiilor cu răspundere limitată, cu diverse forme de parteneriate; firmelor individuale; burselor de valori și de mărfuri; formelor de proprietate asupra terenului și imobilului; contractelor de închiriere, leasing, gaj, ipotecă etc.

Acest lucru implică faptul că, întregul sistem al activității de investiții ar trebui să fie îndreptat, în primul rând, pentru a proteja drepturile proprietarilor de capital, precum și pentru asigurarea rapidă și fără piedici a

temporary expenses, which significantly exceeds the level existing in the developed countries. As a result, the pace of economic development of the country is exposed to the negative impacts of, and the investment and export potential of the products with higher value-added is not used in full measure. The excessive administrative burden creates obstacles in the process of opening, keeping and the elimination of the case, a factor that hampers the promotion of fair competition, aimed at the performance and innovation.

It should be noted that in the process of conducting the case, entrepreneurs face a number of obligatory conditions imposed on different types of activities, and stumble upon the administrative barriers and the costs associated with a large number of government inspections; the frequency and methods of submission of mandatory reports and information; waste of time and the order of payment of taxes; the receipt of an impressive number of permitting documents for construction, installation of equipment. Serious problems arise in the sale of goods and services, including imported and exported. Cause the discontent of the formalities, difficult and non-transparent procedures and rules, concerning the customs administration and provision of customs Declaration for import and export of goods and services, finally, the non-recognition of the countries-importers of the results of conformity assessment carried out by the national authorities for exported goods. All of these problems expect serious studies, including one of the decisions and will be a Program for the intensification of investment activities in order to achieve economic growth in the National economy.

Conclusions. Thus, in the conditions of the modern state of the national economy the role of the state in the sphere of investment activity should become the key. At the present time, the role of the extremely weak desire to solve the economic problems by establishing full freedom of pricing and the continued uncontrolled privatization, belittle the role of state institutions and systems of management of the economy. All of this (in the absence of a real competitive environment) led to change priorities and the interests of national economy. First of all, economically profitable was the distribution, not production, investment is not in material production, and in the loan, especially the commercial capital; in the import of goods to the detriment of the national production and consumption, the interest of Russian capital in investments in the sphere of circulation, but not in the expanded reproduction of real sector of national economy.

Urgent attention should be given to all the legal forms of the existence of capital and private property in the form of joint-stock companies or corporations, limited liability companies, the various forms of partnerships (partnerships), individual firms; commodity and stock exchanges; the forms of ownership of the land and property; contracts of rent, leasing, mortgage, mortgage, etc.

From here follows, that the whole system of regulation of the investment activity should be aimed, first of all, on protection of the rights of the owners of capital and to ensure the smooth and rapid capital accumulation in the interests of

capitalului în interesul proprietarilor acestuia, în cele din urmă, dezvoltarea producției și a consumului de creștere. Principiile generale de stat de reglementare a procesului de investiții trebuie să fie cunoscute din economiile înalt dezvoltate: inviolabilitatea proprietății private și de capital (sanctiuni doar prin hotărâre judecătorească și în cadrul legii); rambursarea strictă a creditelor bancare și împrumuturilor și a operațiunilor; garanții de stat și private de asigurare cu capital a proprietății private, la nivel internațional de elaborare a normelor care reglementează crearea unor condiții prielnice pentru activitatea de investiții.

De asemenea, este o necesitate prioritară pentru abordarea următoarelor domenii-cheie:

1. Elaborarea și punerea în aplicare a acțiunilor politice pentru a restabili atractivitatea investițiilor pentru investitorii străini în economia reală (de capital);

2. Dezvoltarea de măsuri prioritare pentru a aduce inflația la nivelul de 5-10% anuale;

3. De a asigura funcționarea eficientă, împreună cu investițiile externe, a cadrului național de investiții în formă de societăți publice și private ale fundațiilor pentru finanțarea programelor de redresare economică;

4. Să se includă și sistemul bancar la rezolvarea acestei probleme, care în prezent practic nu se implică;

5. Modernizarea reglementării de stat, a sectoarelor reale și financiare ale economiei naționale, pe baza introducerii de planificări informative și monitorizarea în timp real a activității de investiții.

the owners of capital and, ultimately, to the development of production and consumption growth. The General principles of state regulation of the investment process should become known in the countries with developed economies: the inviolability of capital and private property (sanctions only by court decision and in the framework of the law); strict repayment and retribution will of Bank credit and borrowed funds and operations, public and private (insurance) guarantee capital and private property; the international level of the elaboration of the institutional law that regulates the creation of normal conditions for a high investment activity.

And also, there arises the necessity of the complex solution of the following urgent tasks:

1. development and implementation of the programmer of action for the restoration of investment attractiveness for foreign investors in the real sector of the economy (capital assets);

2. the development of priority measures to mitigate and sustainable retaining inflation to a level of 5-10% per year;

3. create and ensure the effective operation of, along with the foreign investments, the national investment base in the form of the system of state and private corporations and funds for the financing of the restoration of the economy;

4. connect to the solution of this task is practically not involved in the investment activity of banking system;

5. modernize the state regulation of the real and financial sectors of the national economy on the basis of introduction of indicative planning and operational monitoring of investment activity.

Referințe bibliografice / References

1. АНДРИАНОВ, А. Ю. *Инвестиции*: учебник. Москва: Проспект, 2011. 592 с.
2. ИГОНИНА, Л.Л. *Инвестиции*: учебное пособие. Москва: Экономист, 2005. 478 с.
3. GANEA, Victoria, ILIADI, Gheorghe. *Investițiile de risc - finanțarea de alternativă a activității inovaționale*: monografie. Chișinău: IEFS, 2011. 144 p. ISBN 978-9975-4176-5-5.
4. SCHWAB, Klaus. The Global Competitiveness Report. 2011 - 2012. World Economic Forum. 527 p. [accesat 2 dec. 2012]. Disponibil: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GCR_Report_2011-12.pdf
5. Ease of Doing Business in Moldova [accesat 2 dec. 2012]. Disponibil: doingbusiness.org/data/exploreconomies/moldova/
6. World Economic Forum [accesat 2 dec. 2012]. Disponibil: www.weforum.org/reports

Recomandat spre publicare: 01.02.2013